

A SZOMÁLIAI HELYZET KÉT KUTATÓÚT TÜKRÉBEN

MARSAI VIKTOR

2015 októberében két hetet töltöttem Kenyában és Szomáliában, majd három hónappal később ezt egészítette ki egy etiópiai út. A kutatás alapvetően két területre fókuszált: a 2016-os szomáliai választásokra, illetve ezzel szoros összefüggésben a biztonsági helyzet alakulására. A helyszíni interjúk – összevetve a már korábban is elért sajtóhírekkel, jelentésekkel, elemzésekkel – azt igazolták, hogy sajnos nagyon könnyű ugyanabba a folyóba újra belemenni. Igaz, talán egy kicsivel fentebbi partszakaszon, mint korábban.

A szomáliai események hazánkban csak mérsékelt érdeklődésre tarthatnak számot. Az ország tőlünk távol helyezkedik el, közvetlen magyar érdekek első ránézésre nem kapcsolódnak hozzá: az egyetlen elem, amit ennek kapcsán kiemelhetünk, a szomáli menekültek, akiknek száma azonban – különösen a jelenlegi közel-keleti áradattal összehasonlítva – elenyésző.¹ Afrika szarva kapcsán legfeljebb a negatív szenzációk azok, amelyek némi érdeklődésre tarthatnak számot, és elérik a hazai média ingerküszöbét. Az utóbbi években azonban ezek közül is csupán az as-Sabáb terrortámadásai tűnnek ki időnként, ugyanis a 2008–2011 között nagy érdeklődésre számot tartó kalózkodás mára jelentősen visszaszorult.²

Ugyanakkor tágabb geopolitikai perspektívában szemlélve a dolgok menetét, a szomáliai rendezés kérdése korántsem mellékes, nem elsősorban Mogadishu, hanem a tágabb kelet-afrikai régió szempontjából. A térség államai, Etiópia, Dzsibuti, Uganda, Tanzánia, de különösen Kenya szempontjából kulcsfontosságú, hogy mérsékeljék a Szomáliából érkező fenyegetés jelentőségét. Ez különösen egyértelművé vált a 2010-es kampaljai, a 2013-as westgate-i, majd a 2015-ös garissai támadások után.³ A kenyai turizmus, az ország egyik fő bevételi forrása számára különösen pusztítóak a radikálisok szaporodó támadásai. Ráadásul egyre nyilvánvalóbb, hogy az akciók mögött már nem csupán szomáliai csoportok állnak, hanem Nairobinak szembe kell néznie a hazai (homegrown) terrorizmus jelenségével, amelyben nemcsak kenyai állampolgárságú, de szomáli eredetű személyek, hanem kenyaiak is egyre inkább részt vesznek.⁴ Szomália ma egyfajta katalizátorként működik a térségben a szalafita dzsihadizmus exportja terén, és ennek megállítása kulcskérdés: amennyiben ugyanis nem sikerül megtörni ezt a hatást, az jelentősen destabilizálhatja a térség államait, különösen Kenyát.⁵ Ennek következményei pedig már túlmutatnak

a régió, amely nem csupán Kelet-Afrika, de a vasút- és közúthálózatnak köszönhetően Közép-Afrika kapuja is. A dinamikus gazdasági növekedés fenntartása mind a helyi, mind a külföldi befektetők érdeke: a hatalmas infrastrukturális projektek, mint a Lamu-Dél-Szudán Transzport Korridor vagy a Nagy Etióp Újjászületés Gát, illetve a több száz egyéb beruházás összességében több tízmilliárd dolláros befektetést jelent, amelyek kivitelezéséhez és megtérüléséhez stabil környezet szükséges. Emellett a térség lakosság száma intenzíven gyarapszik: Etiópia lakossága megközelítette – egyes adatok szerint már meg is haladta – a százmillió főt, Kenyáé 45 millió, Tanzániáé több mint 50 millió, Ugandáé 39 millió. 2050-ig ez a szám valószínűleg a 2–2,5-szeresére növekszik.⁶ Ez nem csupán a nyomor növekedését fogja magával hozni, de a ma még szűk fogyasztóképes középosztály bővülését is, amelynek ellátására a térség egyelőre nem rendelkezik megfelelő termelői szektorral, így az importált késztermékek jelentősége továbbra is nagy lesz.

Mindebben a folyamatban egyáltalán nem másodlagos, hogy a szómáliai válság milyen mértékben destabilizálja a környező országokat, és hogy sikerül-e gátat szabni a törékeny államiságból fakadó fenyegetéseknek. Ez pedig aligha képzelhető el két, szorosan összefüggő elem, a központi kormányzat megerősítése és az as-Sabáb további gyengítése nélkül. Mára világossá vált, hogy jelentősebb szómáli szerepvállalás nélkül a radikalizmus nem számolható fel Afrika szarván: a külső szereplők ugyan komoly eredményeket értek el 2010-óta, de úgy tűnik, hogy egyelőre nincs tovább. Az AMISOM 22 000 fős létszáma nem elegendő a vidéki as-Sabáb bázisok felszámolására, és konszenzus van a tekintetben, hogy a Szómáli Nemzet Haderőnek (SNA) nagyobb szerepet kell játszania a biztonság megteremtésében és fenntartásában.⁷ Ehhez azonban elengedhetetlen egy stabil és működőképes kormányzat megteremtése, amely képes önálló cselekvésre és valódi eredmények felmutatására – valamint olyan dolgokra, mint például a hadsereg zsoldjának rendszeres kifizetése.

Mindezek tükrében írásom alapvetően két területre fókuszálva mutatja be a kutatóút tapasztalatait. Ezek: a központi kormányzat megerősítését célzó 2016-os szavazás előkészítése, illetve az as-Sabáb elleni háború állása.

A Vision 2016 helyzete – 2012 újratöltve?

A 2016-os választások kérdése már lényegében a Szómáli Szövetségi Kormány (FGS) 2012-es megalakulása óta aggodalommal töltötte el a nemzetközi szereplőket. A szómálik ugyanis már 2010–11 során mindent elkövettek annak érdekében, hogy meghosszabbítsák a hatalmon levő Átmeneti Szövetségi Kormány (TFG) mandátumát és maximalizálják az ebből remélhető hasznot. Így 2011 helyett 2012-re csúszott az állandó kormány megszületése, és ez sem bizonyult zökkenőmentesnek: hosszú, húzd meg–ereszd meg küzdelem folyt a nemzetközi donorok – különösen a nyugati és afrikai államok –, illetve a szómáli politikai csoportok között annak érdekében, hogy lezárulhasson az átmeneti periódus. A nemzetközi közösségnek komoly kompromisszumokat kellett kötnie annak érdekében, hogy 21 év hiátusa után az országnak ismét legyen felelős kormánya. Így a „választások” valójában abból álltak, hogy egy 135 fős vének tanácsa a 4.5-ös formula⁸ alapján kiválasztotta az új parlamentet,

illetve kijelöltek ezer főt, akik aztán rábólintottak az újabb átmeneti alkotmányra. Az egyetlen valódi demokratikus elem az elnök, Hasszan Mohamud megválasztása volt a parlament részéről, amely azonban – mint később kiderült – korántsem volt mentes a megvesztegetésektől.⁹ Az egy ember–egy szavazat elvéről hamar kiderült, hogy egyelőre megvalósíthatatlan: az ország zömét még mindig az as-Sabáb uralta, nem voltak pártok, választási regisztráció stb. A hatalom továbbra is egy szűk elit kezében maradt, és egy olyan parlament ült össze Mogadishuban, amely a legtöbb szakértő szerint önmagán és szűk klánkörein kívül senkit sem képviselt.¹⁰ Nem véletlen, hogy mind az FGS-t, mind a megszületéséhez vezető folyamatot komoly és jogos kritikák érték.¹¹ Mégis, a korábbiakhoz képest komoly előrelépés volt, hogy végre valamiféle működőképes központi hatalom alakult, amely bírta mind a főbb szomáli szereplők, mind a külső donzorok támogatását. Ekkor, de már 2012 januárjában is rendszeresen hangozott el az a mondat, hogy valójában már mindenki 2016-ra készül, amikor aztán „rendes”, demokratikus és átlátható választásokat tartanak majd Szomáliában.¹²

Ezen a helyen nincs lehetőség részletesen beszélni az FGS tevékenységéről, amelyet a szerző más tanulmányában alaposan elemez.¹³ Elég annyit hangsúlyoznunk, hogy Hasszan Mohamud kormánya tevélegesen egyetlen ponton ért el érdemi eredményt, ez pedig az ország külkapcsolatainak normalizálása volt. Szomália ismét belekerült a nemzetközi vérkeringésbe, ami kétségtelenül hozott bizonyos eredményeket, például

▲ Az AMISOM ugandai járőre Mogadishuban (a szerző felvétele)

megkönnyítette az országba történő beutazást és ezáltal a külkereskedelem bővülését. A hatpilléres politika¹⁴ egyéb területein azonban alig sikerült előrelépést elérni: a biztonsági helyzet 2012 óta nem változott érdemben. Az AMISOM ugyan több offenzívát is indított az as-Sabáb megtörésére, ezek azonban csak részeredményeket hoztak. Ami még fontosabb, hogy az elmúlt négy évben lényegében semmiféle érdemi előrelépés nem történt a tekintetben, hogy az FGS saját erőből képes legyen szembeszállni a terroristákkal. Az SNA ma sem több klánmilíciák megbízhatatlan, kusza szövetségénél.¹⁵ Az EU hiába képzett ki csaknem 6 000 szomáli kormánykatonát az elmúlt öt évben, azok zömének egyszerűen nyoma veszett, mert a központi kormányzat nem volt hajlandó kifizetni a zsoldjukat, amelyet egyébként az Egyesült Államok finanszírozott.¹⁶ Megdöbbentő volt hallani az EUTM Somalia kiképzőmisszió által folytatott felkészítésen a szomáli főtisztek beszámolóit, akik arról panaszkodtak, hogy már kilenc hónapja nem kaptak fizetést.¹⁷ Az elmaradt kifizetések tényét az EUTM-ben szolgáló tisztek is megerősítették. Márpedig ezek egyértelműen azt mutatják, hogy az FGS-nek nem sikerült úrrá lennie a korrupción, és nem véletlen, hogy a Transparency International felmérése alapján Szomália Észak-Korea mellett 2015-ben is a világ legkorruptabb állama volt.¹⁸ Bár egyes tervek szerint az AMISOM 2016 végén kivonulna az országból, ez esetben az FGS heteken belül összeomlana, és bár sok kritika érte, az AMISOM nélkül továbbra is elképzelhetetlen még a jelenlegi biztonsági helyzet fenntartása is.

Az FGS nem volt képes érdemben javítani a közigazgatás állapotán sem: az intézmények nem vagy alig működnek, és mint a Transparency International rámutatott, végtelenül korrumpáltak. A gazdaság terén ugyan komoly fejlődésnek lehetünk tanúi az elmúlt években, különösen a szolgáltatások és az építőipar területén, de ezek mind függetlenek a központi kormánytól. Továbbra is általános jelenség, hogy az emberek egyáltalán nem bíznak a kormányban, és nincs bizalmuk a közintézményekben – nem is ok nélkül.¹⁹

„Az FGS nem volt képes érdemben javítani a közigazgatás állapotán sem: az intézmények nem vagy alig működnek, és mint a Transparency International rámutatott, végtelenül korrumpáltak. A gazdaság terén ugyan komoly fejlődésnek lehetünk tanúi az elmúlt években, különösen a szolgáltatások és az építőipar területén, de ezek mind függetlenek a központi kormánytól. Továbbra is általános jelenség, hogy az emberek egyáltalán nem bíznak a kormányban, és nincs bizalmuk a közintézményekben – nem is ok nélkül.”

Felemás eredménynek lehetünk a tanúi a hatpilléres politika utolsó eleme kapcsán is, amely az ország egységének helyreállítását célozta. A kezdet kezdetén ez kifejezetten fenyegetően hangzott a kormányzat szájából, hiszen Hasszan Mohamud ez alatt elsősorban a szakadár Szomáliföldet szerette volna visszaterelni a szövetségi rendszerbe, helyreállítva Szomália 1991-ben de facto bekövetkezett szétszakadását. Ugyanakkor az új elnöknek semmiféle üzenete sem volt a formálódó szövetségi tagállamok számára, sőt első nyilatkozataiban jelzésértékűen nem is említette ezt a kérdést. Nyilvánvaló volt, hogy Mohamud egy erős központi kormányban gondolkodik, és nem nagyon fülött a foga ahhoz, hogy növelje a már meglévő (Puntföld) és formálódó (Galmudug) adminisztrációk befolyását. Ez azonban nem sokat változtatott azon a tényen, hogy a regionális adminisztrációk egyre koherensebbé váltak, nem függetlenül a külső szereplők támogatásától. 2013 közepére egyértelművé vált, hogy az elnöknek és a mögötte álló politikai erőknek nem áll hatalmukban érdemben gátolni a lokális adminisztrációk kiépülését, ugyanakkor azok növekvő befolyása az FGS meglévő kicsiny hatalmát is csökkentheti, valamint rontja Mohamud és a mögötte álló havije klán alkupozícióit a 2016-os választásokon. Mohamud és az FGS ennek ellenére sok esetben igyekezett keresztbe tenni az államépítési folyamatnak, ami megterhelte a vidéki központok és Mogadishu viszonyát. Különösen 2015-től kezdve azonban az elnök és új miniszterelnöke, Omár Ali Sarmarke – valószínűleg nem függetlenül a külföldi nyomástól – egyre kooperatívabbnak bizonyult az úgynevezett átmeneti adminisztrációkkal (interim administration - IA) szemben. Ez egyszerre táplálkozhatott abból a felismerésből, hogy nincs más választásuk, illetve abból a lehetőségből, hogy Mohamud és politikai köre igyekeztek a maguk hasznára fordítani az államépítési kísérleteket. Így miközben Mohamud és Sarmarke valóban érdemi közvetítést végzett egyes vitás kérdésekben – mint a Galkajóban kialakult klánharcok esetében történt 2015 őszén²⁰ –, megerősítették pozícióikat a frissen meg/átalakult Galmudugban, ahol Hasszan közeli bizalmasa, Adbikarim Husszeim Guled lett az elnök.²¹

A 2016-os választások előkészítése érdemben 2015 tavaszán vette kezdetét – jelentős késéssel. Már ekkor borítékolható volt, hogy a voksolás nem fog simán zajlani. Nem készült el az ország állandó alkotmánya; továbbra is vitatott volt, hogyan is fog kinézni a kétkamarás parlament, annak felsőházában ugyanis a szövetségi tagállamoknak kellett volna képviseltetniük magukat, csakhogy ezek megalakulása még nem fejeződött be. Az ország területének jelentős része továbbra is az as-Sabáb ellenőrzése alatt állt, Szomáliföld pedig semmi jelét sem mutatta annak, hogy vissza akarna térni az unióba. A somáli belpolitikát továbbra is a klánok közti viták határozták meg: ezt jól demonstrálta az átmeneti adminisztrációk megalakulásának folyamata. Az IA-k szinte mind egy-egy klán fogságába kerültek. Mogadishut és ezzel a szövetségi kormányt a havije klán család abgal és habir gedir klánjai uralták. A Dzsúbai Átmeneti Adminisztrációt (JIA) az egykori hadúr, Ahmed Mohamed Madobe és klánja, az ogaden dominálja, kisebb részt hagyva a szintén darod klán családba tartozó majertének és marehánok számára. A Délnyugati Átmeneti Adminisztráció (SWIA) az egykori házelnök, Sharíf Hasszan Áden vezetésével a

többi klán által lenézett rahanvejn kláncsalád politikai játéktere lett; Galmudugban Guled elsősorban a havije ajr klánjára támaszkodhatott, míg Puntföldet – a másik nagy darod területet – Mohamed Ali Gasz vezetésével a majertének irányították. A Hírán és Közép-Shabelle tartományokból formálódó állam valószínűleg szintén havije befolyás alatt áll majd.²²

Önmagában ez ugyan megfelelő koncepciónak tűnhet, a probléma azonban az, hogy egyes becslések szerint az országban legalább 500 klán van, és még a nagyobb klánok és alkánok száma is százas nagyságrendű.²³ A jelenlegi átmeneti adminisztrációk megalakulása sem volt mentes a klánok közti viszályoktól, amelyek esetenként véres összecsapásban kulminálódtak. Csakhogy a legfontosabbakat említsük: 2014 végén Galmudugban csaptak össze a mérsékelt iszlamista Alu Szunna Val Dzsamal (ASWJ) erői a galmudugi csapatokkal,²⁴ majd februárban ismét kiújultak a harcok,²⁵ amelyek oka az volt, hogy az ASWJ kevesellte az új galmudugi kormányban kapott pozíciókat. 2015 novemberében pedig Galkajóban robbant ki fegyveres összetűzés a havije/habir gedir/szád alkán és a darod/majertén/omar mohamud alkán között az erőforrások ellenőrzéséért, amely közel száz halálos áldozatot követelt.²⁶ Összeségében több száz ember vesztette életét ezekben a klánharcokban, amelyek több halálos áldozatot követeltek, mint az as-Sabáb támadásai.²⁷

▲ A Mogadishui Nemzetközi Repülőtér új terminálja, előtérben az EUTM magyar katonáival (szerző felvétele)

Mindezek miatt nem csodálkozhatunk azon, hogy a szomáliai belpolitikai látkép nem sokat egyszerűsödött az elmúlt években. Bár az átmeneti adminisztrációk (IA) létrejötté bizonyos szempontból egyszerűsítette a játékkeret és pontosabban meghatározta a fő politikai aktorokat, valójában nagyban elősegítette az egykori klánsérelmek feledését, ami az azokat kihasználó as-Sabáb malmára hajtja a vizet. Ráadásul az IA-k kapcsán is felmerül ugyanaz a probléma, mint a szövetségi kormány kapcsán: nevezetesen, hogy valójában mennyire is képviselik az adott közösség érdekeit, és mennyire vezetők saját önös céljait. Mivel a biztonsági helyzet miatt szinte lehetlenség erről pontos információkat szerezni, a nemzetközi közösség legtöbbször a sötétben tapogatózik. Bár egyes esetekben úgy tűnik, van szándék a kooperációra és a klánarányok fenntartására egy-egy regionális kabinetben,²⁸ mások tagadják ennek meglétét.²⁹

2015 beköszöntével egyre égetőbbé vált a feladat, hogy a szomáli politikusok megállapodjanak a 2016-os választások, a *Vision 2016* menetéről. Ez azonban – csakúgy, mint 2011–12-ben – egyáltalán nem volt sürgős számukra, hiszen minden egyes hónap, amellyel tovább maradhattak hatalmon, újabb bevételeket biztosított a számukra. A donorközösség azonban hallani sem akart a terminus meghosszabbításáról. Végül 2015. július 29-30-án Mogadishuban sor került a Magas Szintű Partnerségi Fórumra, amely lefektette a 2016-os választás néhány feltételét – például, hogy szó sem lehet mandátumhosszabbításról. A találkozó másik nagy eredménye az volt, hogy kemény munkával végre sikerült egy asztalhoz ültetni a különféle, az FGS-sel elégedetlen regionális adminisztrációkat, illetve a donorközösséget. A felek abban is megállapodtak, hogy októberre elkészítenek egy javaslatot a lehetséges forgatókönyvekről, majd az október 19-20. között tartandó Nemzeti Konzultatív Fórumon (vagy más néven Magas Szintű Konzultatív Fórum – HLCF) kiválasztják a legmegfelelebbet, és annak mentén készítik elő a választást.³⁰ Az októberig tartó hónapok azonban ismét azt mutatták, hogy a nemzetközi közösség jobban aggódik a választások sorsáért, mint a szomálik. Augusztusban ugyan az ENSZ szomáliai missziója, az UNSOM és más szakemberek bevonásával sikerült összeállítani egy tíz alapvető tartalmú listát, ezek azonban nem léptek túl az olyan általános megállapításokon, minthogy a választás előkészítésének átfogó és széleskörű folyamatnak kell lennie, összhangban kell lennie az átmeneti alkotmány szellemével, valamint transzparencia és nyitottság kell, hogy jellemezze. A dokumentum legfőbb megállapítása – egyben a nemzetközi közösség vereségének beismerése – az volt, hogy a biztonsági helyzet és a technikai hiányosságok miatt nincs lehetőség az egy ember–egy szavazat elvének alkalmazására 2016-ban.³¹ Így még teljesebbé vált az érzés, hogy a szomáliai helyzet visszatért a 2012-es kiindulópontoz.

Hogy októberben tisztuljon a kép, az FGS szeptember 19-re összehívta a Nemzeti Konzultációs Fórumot (NCF), amely azt kapta feladatául, hogy dolgozzon ki alternatívákat a 2016-os választások menetére. A testület munkáját a nemzetközi közösség, az ENSZ, az EU, az AU (AMISOM) és az IGAD,³² valamint a bilaterális szereplők, az USA és Nagy-Britannia is segítette.³³ Október 14-re a Fórum elkészítette négy opciót tartalmazó javaslatát, amelyek a következők voltak:

1. Egy nemzeti választási testület létrehozása, amely pártok alapján választja meg – bizonyos arányok meghatározásával – a 275 képviselőt;
2. Tagállami szintű választási testületek létrehozása, akik regionális alapon válogatják össze a képviselőket;
3. Az 1991-ben meglévő 92 adminisztratív körzet hoz létre ilyen testületeket és választ képviselőket;
4. Illetve, hogy 2012-höz hasonlóan egy klánalapú testület választja meg a parlament tagjait.³⁴

A háromnapos októberi találkozó, a Magas Szintű Konzultatív Fórum (HLCF) nem hozott érdemi előrelépést – bár sokan ünnepezték, hogy a szomáli szereplők leültek egymással tárgyalni, és nem vetették el az együttműködést. Ugyanakkor az opciókról nem született döntés. A felek ismét megerősítették az augusztusi alapelveket, illetve megállapodtak abban, hogy további találkozókon vitatják meg a választások menetét és a javaslatokat. Arról is határozat született, hogy az új parlamentet valamiféle elektori testület választja majd meg.³⁵ Összességében azonban az áttörés elmaradt. A szomálik itt is az időhúzás taktikáját választották: az ígérték, hogy a következő, decemberi HLCF-en döntenek a javaslatokról, de addig muszáj alaposabban tanulmányozniuk azokat.

Decemberre egyre inkább elfogyott a nemzetközi közösség türelme. A HLCF december 13-i ülésén az ENSZ Szomáliáért felelős főttkári különmegbízottja, a leköszönő Nicholas Kay kemény szavakkal nyilatkozott a donorok követeléséről: akárhogy is, de 2016-ban valóban választásnak kell lennie: *„szó sem lehet többé a képviselők egyszerű kinevezéséről. Lehetőséget kell adni rá, hogy legalább néhány ember választhasson jelöltek egy csoportjából; másodsorban, a folyamatot közelebb kell vinni az emberekhez. Emiatt a szavazásnak túl kell nyúlnia Mogadishun. Harmadsorban, a megalakuló parlamentnek legalább 30%-ban nőkből kell állnia, és növelni kell a 35 év alatti fiatalok arányát a képviselők között – ahogy arról már több esetben is megállapodás született. A negyedik elem, hogy olyan rendszert kell kitalálni, amely továbbviszi a szomáli belpolitika fejlődését, és hidat képez a 2012-es rendszer és a következő választás között, amelynek már teljes egészében demokratikus alapokon kell nyugodnia.”*³⁶

Kay felszólalása azonban nem vitt közelebb a megoldáshoz. Decemberben már jól körvonalazódtak a törésvonalak a különféle frakciók között: a darod kláncsalád befolyása alatt álló Puntföld és a Dzsúbai Átmeneti Adminisztráció ellenezett minden olyan megoldást, amely a 4.5-ös formulán alapult volna, és a regionalizmus irányába szeretnék volna elvinni a folyamatot, miközben az FGS, a Délnyugati Átmeneti Adminisztráció és Galmudug továbbra is a 2012-es klánalapú modellt tekintette elfogadhatónak, mert így nagyobb arányban részesültek volna a parlamenti helyekből.³⁷ A darod pozícióját erősítette, hogy egyes felmérések szerint a társadalom 70%-a elégedetlen volt a 4.5-ös formulával.³⁸ Így december 17-re csak arról sikerült megállapodnia a feleknek, hogy egy hibrid modellt fognak követni, amelyben mind a regionális, mind a klánalapú megközelítés helyet kap majd. Abban is megegyeztek,

hogy a jelenlegi parlament tagjai újra indulhatnak a választáson, és ez vonatkozik Hasszan Mohamud elnökre is. Végül a résztvevők meghatározták, hogy január 10-én ismét összegyűlnek, ezúttal Kismajóban, hogy tovább pontosítsák a választás menetét.³⁹

A januári HLCF ismét nem indult zökkenőmentesen. A kormány és a nemzetközi közösség azt szerette volna, hogy az eddigi szomáli szereplők (FGS, JIA, Puntföld, Galmudug, SWIA) mellett a frissen megalakult Hirán-Közép-Shabelle is képviseltesse magát, amit azonban a hiráni klánvezetők egy része blokkolt. Nagyobb problémát jelentett, hogy a 4.5-ös formula kapcsán megmerevedtek az álláspontok: Puntföld és a JIA nem volt hajlandó elfogadni a klánalapú képviselőválasztást, a többi szereplő viszont továbbra is ragaszkodott ehhez. Január 16-án Garove⁴⁰ kivonult a tárgyalásról, így azok összeomlottak.⁴¹ A nemzetközi szereplők ismét fokozták a nyomást: az ENSZ, az IGAD, az EU, az Egyesült Államok, Svédország, Olaszország és az Egyesült Királyság kijelentették, hogy a mandátumhosszabbítás semmilyen formáját sem hajlandóak elfogadni.⁴² A kismajói kudarc után Mogadishuban folytatódtak a vég nélküli tárgyalások, a darod/havije szembenállás azonban nem enyhült. Az FGS érezte, hogy a patthelyzet az ő malmukra hajtja a vizet, és január 28-án egy átfogó javaslattal álltak elő: ennek értelmében a parlament alsó házát a 4.5-ös formula alapján választanák, a felsőházi helyeket pedig a regionális adminisztrációk

▲ *Negyven év polgárháborújának öröksége (a szerző felvétele)*

között osztanak szét oly módon, hogy mindegyik tagállam – Puntföld, Szomáliföld, Galmudug, Hirán és Közép-Shabelle, Dzsúba és a Délnyugati Állam – 6-6 helyet kapna, ezen kívül az első kettő kapna még 3-3 plusz szék, tekintettel méretükre és politikai súlyukra. Az FGS javaslata azt is tartalmazta, hogy mindkét házban a pozíciók legalább 30%-át női politikusoknak kell betöltenie.⁴³

A központi kormány lépésével több legyet is ütött egy csapásra. Először is demonstrálhatta, hogy továbbra is konstruktív szerepet próbál játszani, hiszen látszólag egy jól körvonalazott javaslattal igyekezett előrelendíteni a tárgyalásokat. A 30%-os női kvóta hangsúlyozása a nyugati és afrikai szereplők támogatását igyekezett megnyerni, a plusz felsőházi helyek pedig Garovét és Hargézát. Ráadásul minimális politikai kockázattal, hiszen a szakadár Szomáliföld már a kezdet kezdetétől elutasította a teljes folyamatot. Ugyanakkor Hasszan Mohamud nem engedett a legfontosabb kérdésben – a 4.5-ös formula maradt a vezérfonal az alsóházi helyek elosztásánál. Nem véletlen, hogy Puntföld nem fogadta el a tervezetet, és hamarosan a Dzsúbai Átmeneti Adminisztráció (JIA) vezetője, Ahmed Madobe is bejelentette, hogy nem támogatja a javaslatot.

2016. február elején azonban úgy tűnt, hogy ez már nem számít, ugyanis a nemzetközi közösség megunt a kötélhúzást: a legfontosabb szereplők Ban Ki-mun ENSZ-főtitkártól kezdve Federica Mogherini EU-s külügyi és biztonságpolitikai főképviselőn át az afrikai államokig üdvözölték a Szomáli Szövetségi Kormány javaslatát. E tanulmány szerzője személyesen is tapasztalhatta addisz-abebei tartózkodása alatt 2016. január végén, hogy a külföldi szereplők szemében a két tagállam ellenkezésének dacára az FGS-javaslat lesz a párbeszéd további alapja.⁴⁴ Ez aligha véletlen, és nem arról volt szó, hogy a donorok megint elnyomták volna a somáli szereplőket, hanem egész egyszerűen arról, hogy a tárgyalások hónapok óta egy helyben topogtak, és féltő volt, hogy az egész folyamat összeomlik. Természetesen ez egyértelműen az FGS – és a havije kláncsalád – győzelme volt, de legalább történt valamiféle előrelépés. Ezt erősítette, hogy február 4-én az ENSZ-főtitkár új Szomáliáért felelős különmegbízottja, Michael Keating Kismajóba utazott, és meggyőzte Madobét, hogy fogadja el a központi kormány javaslatát. A JIA vezetője bizonyos megkötésekkel – például, hogy 2020-ban semmiképp sem kerül már alkalmazásra a 4.5-ös formula – a tervezet támogatása mellett döntött, így Puntföld február elejére egyedül maradt elutasító hozzáállásával.⁴⁵

E kézirat lezárásnak időpontjában, február elején tehát úgy tűnt, a központi kormány januári javaslata lesz a vezérfonal a 2016-os választások számára. Ez természetesen még változhat. Egyes elemek azonban világosan körvonalazódtak már az eddigiekből is. Legfőképpen az, hogy a somáli szövetségi kormány ismét eredményesen használta az időhúzás és a zsarolás technikáját mind belső ellenfeivel, mind a donorközösséggel szemben. Ezzel a hatalmon levő somáli elit elérte, hogy a választási és politikai folyamat lényegében ugyan oda jusson, ahonnan 2012-ben elindult. A 4.5-ös formula alkalmazásával – némi kozmetikázás mellett – valószínűleg ismét az előző választási modell fog érvényesülni, amit a transzparencia szinte teljes hiánya, a megvesztegetések és a civil társadalom kizárása jellemezett. Különö-

sen utóbbi okoz jelentős problémát: nem azért, mintha a szomálik 2016-ra akkora mértékben tették volna magukévá a demokratikus normákat – hiszen a lakosság zöme továbbra is írástudatlan nomád. Hanem mert a szomáli politikai élet hagyományos szereplői, a klánok nagy része sem fér hozzá a politikai döntéshozatalhoz és a forrásokhoz. Ennek következményei pedig jól megmutatkoznak az országban ki-kirobbanó klánalapú összecsapásokban, amelyek az as-Sabáb nélkül is képesek aláásni a stabilitást. Különösen, hogy a terrorszervezet, bár teret veszített, de továbbra is veszélyes és potens szereplője Afrika szarvának.

Az as-Sabáb ereje 2016 elején

Sok vita zajlott az elmúlt években akörül, hogy milyen mértékben is gyengült meg a szomáliai gerilla/terszervezet a hat éve tartó katonai offenzívák hatására. Abban a szakértők többsége egyetért, hogy 2010-hez képest egyértelműen komoly változások történtek: míg hat évvel ezelőtt a szomáli Átmeneti Szövetségi Kormány (TFG) a pusztta túlélésért küzdött az as-Sabáb elleni harcban, addigra ma már a dzsihádisták nem jelentenek egzisztenciális fenyegetést a kormány számára, legalábbis abban az értelemben, hogy egyik napról a másikra képesek lennének megdönteni hatalmát.⁴⁶ Ez jórészt a 22 000 fős AMISOM kontingensnek köszönhető, amely 2011 augusztusára visszafoglalta a fővárost, majd megkezdte hadműveleteit a vidéki területeken is. A kezdeti sikerek után azonban hamar megmutatkoztak az AMISOM korlátai. Teljesen más képességeket igényelt egy behatárolt, viszonylag átlátható és kis kiterjedésű városi területen folytatott háború, mint a nagy kiterjedésű vidéken zajló hadműveletek. A 2011–12-es vereségek után az as-Sabáb kitért a nyílt konfrontáció elől, és rajtaütésekkel, improvizált robbanóeszközökkel zaklatta az afrikai uniós katonákat. Az AMISOM sokat veszített lendületéből, megfelelő szállítóeszközök híján nem rendelkezett kellő rugalmassággal, és a modern felderítőeszközök (drónok) csaknem teljes hiányában egy láthatatlan ellenféllel küzdött. Ráadásul az, hogy a radikálisok jelentette egzisztenciális fenyegetés megszűnt, elkényelmesítette mind a kormányt, mind támogatóit. A hadműveletek tempója csökkent, és az as-Sabáb rendezhette sorait, amelynek köszönhetően 2013 tavaszára újult erővel vethette bele magát a küzdelemben, szofisztikált terrortámadásokkal a centrumokban, különösen Mogadishuban, illetve jól szervezett és pusztító rajtaütésekkel vidéken. Bár az AMISOM 2014 elején új offenzívákat indított (Operation Eagle, Operation Indian Ocean, majd 2015-ben

„A hadműveletek tempója csökkent, és az as-Sabáb rendezhette sorait, amelynek köszönhetően 2013 tavaszára újult erővel vethette bele magát a küzdelemben, szofisztikált terrortámadásokkal a centrumokban, különösen Mogadishuban, illetve jól szervezett és pusztító rajtaütésekkel vidéken.”

az Operation Jubba Corridor-t), és több tucatnyi várost szabadított fel, köztük a dzsihádisták olyan fellegrárait, mint Marka, El-Búr, Bardera, Dinszor, Buló Burti, nem sikerült átütő eredményt elérni. Az as-Sabáb általában kitért a fő csapás elől, majd blokádnak alá vette a „felszabadított” városokat, amelyekbe az AMISOM megerősített páncélozott konvojain kívül semmi sem juthatott be. Így több helyen is éhínség alakult ki, és az a paradox helyzet, hogy a lakosság visszasírta a radikálisok uralmát.⁴⁷

A probléma alapvetően két forrásból származott. Az elsőt az jelentette, hogy az AMISOM erői túlterjeszkedtek, és a rendelkezésre áll létszámmal és technikai színvonallal nem voltak képesek kitölteni a hatalmi vákuumot, ami az as-Sabáb visszavonulása után maradt. Itt jött a képbe a második elem, nevezetesen az, hogy továbbra sem állt rendelkezésre megbízható somáli haderő, amely aztán az AMISOM offenzívája után átvehette volna az adott területek ellenőrzését. Ez, mint láttuk, döntő mértékben a somáli kormány hibája volt, amely elhanyagolta a Szomáli Nemzeti Haderő (SNA) felállítását. Hiába képzett ki az EU mintegy 6000 katonát, illetve az amerikai és ugandai trénerok is további több ezret, mivel nem kaptak fizetést, ellátmányt, az esetek többségében a katonák egész egyszerűen eltűntek – vagy csatlakoztak az as-Sabábhöz, amely még mindig több pénzt fizetett nekik, mint a kormány.⁴⁸ Az SNA ma is lényegében csak papíron létezik, és nem több milíciák laza szövetségénél, amelyek sokkal inkább képviselik a mögöttük álló klánt, mint az ország egészének érdekeit – ami persze érhető, hiszen az állam zöme a havije klán fogságában van, és a vezérkarnak való engedelmség valójában utóbbi kláncsalád pozícióit erősítené.

Mindezeket az ellentéteket az as-Sabáb kiváló érzékkel fordítja a maga hasznára. A szervezet még mindig több ezer harcos és több tízmillió dollár fölött rendelkezik, komoly fegyverkészletekkel bír, kiváló propagandát folytat, valamint hírhedt titkoszolgálatának, az Amnijátnak köszönhetően a legmagasabb szintekről gyűjti be az információt. Így az as-Sabáb mindig egy lépéssel ellenfelei előtt jár, és velük szemben képes a folytonos megújulásra, amit az elmúlt hónapok is megmutattak. Egyrészt a radikálisoknak ismét sikerült új szintre emelniük terrortámadásaik minőségét, amikor közel fél tucat, jól védett mogadishui szállodát és éttermet támadtak meg, amelyet gyakran keresnek fel külföldiek, illetve az FGS és a parlament politikusai.⁴⁹ Ezek a támadások ismét alapjaiban rengették meg a társadalom biztonságérzetét és kérdőjelezték meg a biztonsági erők felkészültségét a dzsihádisták elleni harcban. A dzsibuti Daallo légitársaság repülőgépe elleni merénylet pedig, amely csupán a vakszerencse miatt nem járt komolyabb következményekkel,⁵⁰ tovább erősítette azt a percepciót, hogy az as-Sabáb még a legvédettebb helyekre is be tud férközni.

A terrortámadások mellett a radikálisok megerősítették gerillatevékenységüket – a korábbi évekhez képest ezt is új minőségben. 2015 júniusában Légó városánál lerohanták a burundi békefenntartók táborát. Bár a burundi erők nem tették nyilvánossá veszteségeiket, az as-Sabáb elfoglalta a táborát, és saját és a szemtanúk bevallása alapján a 100 fős bázis állományának felét lemészárolta.⁵¹ Mindez óriási csapást jelentett az AMISOM presztízsére: a légói megszállás után joggal merült fel

a kérdés, hogyan képesek az afrikai békefenntartók stabilitást hozni a lakosságnak, ha saját magukat sem képesek megvédeni? Pedig ez még csupán a kezdet volt: szeptember 1-én Dzsanaléban az ugandai békefenntartók táborát érte hasonló támadás. A dzsiháditák fölrobbantották a környező hidakat, hogy megakadályozzák az erősítés megérkezését, majd hajnalban lerohanták a bázist. Az ugandai kormány ugyan csak 12 halottat ismert el, de a különféle források alapján itt is legalább félszáz AU-katona esett áldozatul a támadásnak.⁵² Végül pedig január közepén a kenyai erőkön volt a sor: az El Adde-i bázisnál az as-Sabáb hasonló módszereket követett, mint az előző két esetben, közel 70 embert – mások szerint több mint 100-at – mészárolva le, és állítólag foglyokat is ejtett.⁵³

A támadásokban sok volt a közös pont: a dzsihádisták mindig hajnalban támadtak, olyan bázisokat, amelyek viszonylag messze feküdtek a többi támaszponttól; az akciókat a friss váltások berkezése után pár nappal követték el, amikor azok még szinte semmiféle tapasztalattal sem rendelkeztek a helyi viszonyokról. A támadások kapcsán ráadásul felmerült a gyanú, hogy bár az as-Sabáb volt a „főszervező”, a helyi klánmilíciák is bekapcsolódtak a küzdelembe – az AMISOM ellen.⁵⁴ Ezt a híresztelést több EU diplomata is megerősítette.⁵⁵

Ez az utolsó elem kiválóan rámutat a szomáliai helyzet összetettségére és törekenységére. Ugyanis a fő kihívás az országban ma már nem az as-Sabáb

▲ *Adminisztratív kurzus a szomáli tisztjelöltek számára az EUTM Somalia keretében (a szerző felvétele)*

ereje, hanem a klánok közti bizalmatlanság és ellentét, amit a dzsihádisták kiváló érzékkel aknáznak ki. A radikálisok mindhárom támadásnál több száz katonát és komoly fegyverarzenált vetettek be, amelynek a mozgatása nehezen képzelhető el észrevétlenül. Mégis, a támadásról egyetlen esetben sem sikerült időben tudomást szerezni. Ez csak úgy képzelhető el, hogy a helyi klánok legalábbis passzívan, de valószínűleg inkább tevékenesen is részt vettek a támadásban. Ezt támasztja alá, hogy a lakosság – az as-Sabáb korábbi offenzíváival szemben – nem menekült el az előző napokban a területről.⁵⁶ A lakossági támogatás okát három tényezőben kereshetjük. Az első, hogy az AMISOM erői sok esetben bizonyos klánokat támogatnak más klánokkal szemben. El Adde esetében például a helyi marehán csoportok nem nézték jó szemmel, hogy Nairobi Kiszmajóban ősi ellenségük, az ogaden Ahmed Madobe uralmát segíti elő. Ehhez szorosan kapcsolódik a második elem is, mégpedig az, hogy a somáliai hagyományosan megszállókat látják az AMISOM erőiben, vagy legalábbis nagyon könnyű felbízgatni őket arra, hogy ezt a nézőpontot tegyék a magukévá.⁵⁷ Végül, de nem utolsó sorban meg kell jegyeznünk, hogy a sikeres támadás után óriási mennyiségű fegyver, lőszer, jármű, élelmiszer kerül a támadók kezére, amely a somáliai viszonyok között hatalmas értéket képvisel. Így ezek bizonyos szempontból rablóhadjáratok is, amelyek hasznot hajtanak mind a klánmilíciák, mind az as-Sabáb számára.

Kilátások

2016 elején úgy tűnt, a somáliai politikusok újabb négy évet vesztegettek el fölösleges belpolitikai csatározásokra. Bár a 2010 óta történt fejlődés minden téren látványos, a jelenlegi keretek között nem képzelhető el áttörés, és több ponton – például a biztonsági helyzetben vagy a közigazgatás kiépítésében – egyértelműen megtorpan a folyamat. Az as-Sabáb visszaszorulása után a klánok közti viszályok ismét felerősödtek, és gyakran a fegyveres harc formáját öltik. A szövetségi intézmények körüli küzdelem megakadályozza azok megerősödését és a központi hatalom megszilárdulását – ami jelenleg amúgy is a havije klán uralma alatt áll, a többi csoport ellenállása dacára. Több évtizednyi polgárháború után a somáliai szereplők egyszerűen képtelenek a hosszabb távú gondolkodásra, mindenki csak a pillanatnyi haszonszerzésre koncentrál, ami lehetetlenné teszi a konstruktív megoldásokat.⁵⁸ Bár sokan ostromozzák a külföldi szereplőket, akik kétségtelenül súlyos hibákat követtek el az elmúlt években, ma nehezen látszik, hogy rajtuk kívül bárki rá tudná kényszeríteni a somáliai elitet arra, hogy érdemben segítse a további stabilizációt Afrika szarván. Ehhez azonban nagyobb politikai akaratra és átgondolt stratégiára, valamint a külföldi szereplők közti átfogóbb koordinációra lenne szükség, amelynek megteremtése az egyes aktorok közti érdekkülönbségek (arab vs. afrikai államok, nyugati vs. lokális szereplők) miatt ma még nehezen látszik megvalósíthatónak. Így hosszabb távon a somáliai helyzet stagnálására számíthatunk, és csak bízhatunk benne, hogy a gazdaság és a civil társadalom lassú regenerációja középtávon a politikai szférában is érezteti hatását. ☀

Jegyzetek

- 1 Az IOM adatai alapján 11 000 szomáli menekült érkezett Európába 2015 során, ami a migránsok alig 1%-át teszi ki. Mixed Migration Flows in the Mediterranean and Beyond: Compilation of available data and information – *INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION*. 2016.01.14. http://doe.iom.int/docs/Mixed%20Migration%20WEEKLY%20Flows%20Compilation_No_%201_14_January_2016.pdf. Megtekintve: 2016.01.21. 24. o.
- 2 Az utolsó nagyobb hajót a szomáli kalózkodók 2012 májusában, négy éve tényleg el. Shippers mark third year without piracy attacks off Somalia coast. *Hiiraan*, 2015.11.11. http://hiiraan.com/news4/2015/Nov/102527/shippers_mark_third_year_without_piracy_attacks_off_somalia_coast.aspx. Megtekintve: 2016.01.21. Lásd erről: Koszta Zsófia: Az Európai Unió szomáliai műveletei és a Magyar Honvédség szerepvállalása. *Afrika Tanulmányok*, 2015. (9. évf.), 3-4. szám, 77-92.
- 3 2010-ben az ugandai fővárosban az as-Sabáb végrehajtotta első jelentősebb külföldi merényletét, amelyben 76-an haltak meg. 2013-ban a nairobi Westgate bevásárlóközpont elleni támadásban legalább 67-en vesztették életüket, míg a szomáli határhoz közeli kenyai Garissa egyeteme elleni akcióban 147 emberrel végeztek az as-Sabáb fegyveresei.
- 4 Lásd Kenya: Al-Shabaab – Closer to home. *International Crisis Group*, 2014.09.25. <http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/kenya/b102-kenya-al-shabaab-closer-to-home.aspx>. Megtekintve: 2016.01.21.
- 5 Erről részletesen lásd: Marsai Viktor: A szomáli szövetségi kormány első két éve és az al-Sabáb elleni katonai műveletek, 2012–2014 (I.). *Nemzet és Biztonság*, 2015/1. szám, 65-95.
- 6 Lásd a US Census Bureau adatait: *U.S. Census Bureau*, International Programs. 2015.07.15. <http://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php?N=%20Results%20&T=13&A=separate&RT=0&Y=1950&R=-1&C=ET>. Megtekintve: 2016.01.21.
- 7 EUTM interjú, J5 Planning, 2015. október 12.
- 8 Ennek lényege, hogy a nagyobb kláncsaládokok – a darod, a havije, a rahanvejn és a dir – arányosan egy-egy ponttal képviseltetik magukat az osztozkodásnál, míg a kisebb klánok összesen kapnak fél helyet.
- 9 Marsai – Hettyey 2013, 134-139.
- 10 Interjú egy ENSZ munkatárssal, Nairobi, 2014. január.
- 11 Lásd: Weinstein, Michael: Somalia's New Roadmap: the Garowe Principles. *Garoweonline*, 2011.12.11. http://www.garoweonline.com/artman2/publish/Somalia_27/Somalia_s_New_Roadmap_The_Garowe_Principles.shtml. Megtekintve: 2013.02.15.; ugyanő: A Transition to a Transition. *Garoweonline*, 2012.06.10. http://www.garoweonline.com/artman2/publish/Somalia_27/Somalia_A_Transition_to_a_Transition.shtml. Megtekintve: 2016.01.29.
- 12 Interjú EU és ENSZ diplomatákkal, Nairobi, 2012. január-február.
- 13 Lásd Marsai Viktor: A szomáli szövetségi kormány első két éve és az al-Sabáb elleni katonai műveletek, 2012–2014 I.; Marsai Viktor: A szomáli szövetségi kormány első két éve és az al-Sabáb elleni katonai műveletek, 2012–2014 II.; *Nemzet és Biztonság*, 2015/2., 96-129.
- 14 Elemei: 1. a stabilitás megteremtése az országban; 2. a gazdaság helyreállításának felgyorsítása; 3. a békeépítést és a fő konfliktusforrások felszámolása; 4. a kormányzati képességek növelése, hogy képesek legyenek megfelelő szolgáltatásokat nyújtani a lakosságnak; 5. a kapcsolati háló erősítése és a baráti országokkal való szorosabb együttműködés; 6. végül az ország egységének helyreállítása.
- 15 Interjú az ENSZ egyik munkatársával, Nairobi, 2015. október.
- 16 Interjú EUTM Somalia, Training Team, Mogadishu, 2015. október.
- 17 Interjú, Jazeera Training Camp, Mogadishu, 2015. október. A helyzet nagyon hasonlít a Maliban 2013-ra kialakult helyzetre. Az EUTM Mali minden igyekezete ellenére Mali haderejének harcértéke nagyon alacsony maradt. Lásd Jobbágy Zoltán: Az ISAF árnyékában: a francia haderő SERVAL művelete Maliban. *Sereg Szemle* 12. évfolyam, 3. szám (2014), 114-121.

- 18 Report: Denmark is least corrupt; Somalia, N.Korea the most. *Hiiraan*, 2016.01.27. http://hiiraan.com/news4/2016/Jan/103804/report_denmark_is_least_corrupt_somalia_n_korea_the_most.aspx. Megtekintve: 2016.01.29.
- 19 Interjú az Addisz Abebai EUDEL egyik diplomatájával, Addisz Abeba, 2016. január.
- 20 Somalia: Puntland-Galmudug tensions spur potent mediations. *Garoweonline*, 2015.11.29. <http://www.garoweonline.com/en/featured/fikradaha/somalia-puntlandgalmudug-tensions-spur-potent-mediations>. Megtekintve: 2016.01.30.
- 21 Abdikarim Hussein declares his candidacy for Central State of Somalia. *Shabellenews*, 2015.04.22. <http://shabellenews.com/?p=3887>. Megtekintve: 2016.01.30.
- 22 Elektronikus interjú az ENSZ egyik munkatársával, 2015. december.
- 23 Uluso, Mohamed M: Somalia: Guidelines for Democratic Clan Based 2016 Electoral Model. *Hiiraan*, 2015.11.19., http://hiiraan.com/op4/2015/nov/102655/somalia_guidelines_for_democratic_clan_based_2016_electoral_model.aspx Megtekintve: 2016.02.01.
- 24 15 killed as govt forces, militants clash in Somalia. *Hiiraan*, 2014.12.13., http://hiiraan.com/news4/2014/Dec/97319/15_killed_as_govt_forces_militants_clash_in_somalia.aspx. Megtekintve: 2016.02.01.
- 25 Sufi militias repel Somalia army counter-attack on town. *Hiiraan*, 2015.02.12., http://hiiraan.com/news4/2015/Feb/98127/sufi_militias_repel_somalia_army_counter_attack_on_town.aspx. Megtekintve: 2016.02.01.
- 26 Galkayo and Somalia's Dangerous Faultlines. *Hiiraan*, 2015.12.10., http://hiiraan.com/news4/2015/Dec/102991/galkayo_and_somalia_s_dangerous_faultlines.aspx. Megtekintve: 2016.02.01.
- 27 Elektronikus interjú az ENSZ egyik munkatársával, 2015. november.
- 28 Elektronikus interjú az ENSZ egyik munkatársával, 2015. március; interjú a nairobi EUDEL egyik diplomatájával, Nairobi, 2015. október.
- 29 Interjú a magyarországi szomáli közösség egy tagjával, 2016. január.
- 30 Somali National Consultative Forum convenes to discuss 2016 electoral process. *AMISOM*, 2015.10., <http://amisom-au.org/2015/10/somali-national-consultative-forum-convenes-to-discuss-2016-electoral-process/>. Megtekintve: 2016.02.01.
- 31 Guiding Principles for the 2016 Electoral Process. *UNSOM*, 2015.08., <https://unsom.unmissions.org/Default.aspx?ctl=Details&tabid=6254&mid=9770&ItemID=40411>. Megtekintve: 2016.02.01.
- 32 Kormányközi Fejlesztési Hatóság, Kelet-Afrika egyik regionális szervezete.
- 33 Interjú az EU egyik munkatársával, Nairobi, 2015. október.
- 34 Clan-based Selection, the only Practical Option in 2016. *Hiiraan*, 2015.12.07., http://hiiraan.com/op4/2015/dec/102916/clan_based_selection_the_only_practical_option_in_2016.aspx. Megtekintve: 2016.02.02.
- 35 Somalia concludes elections consultative forum with hope. *Hiiraan*, 2015.10.21., http://hiiraan.com/news4/2015/Oct/102195/somalia_concludes_elections_consultative_forum_with_hope.aspx. Megtekintve: 2016.02.02.
- 36 Somalia political leaders discussing electoral model at critical forum. *Garoweonline*, 2015.12.13., <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-political-leaders-discussing-electoral-model-at-critical-forum>. Megtekintve: 2016.02.02.
- 37 Uo.
- 38 As election approaches, Somalis oppose clan-based power sharing system – report. *Hiiraan*, 2015.12.15., http://hiiraan.com/news4/2015/Dec/103082/as_election_approaches_somalis_oppose_clan_based_power_sharing_system_%E2%80%93_report.aspx. Megtekintve: 2016.02.02.

- 39 Somali Leaders Reach Agreement on Election Framework. *Hiiraan*, 2015.12.17. http://hiiraan.com/news4/2015/Dec/103110/somali_leaders_reach_agreement_on_election_framework.aspx#sthash.MUDG5L0k.dpuf. Megtekintve: 2016.02.02.
- 40 Garove Puntföld fővárosa.
- 41 Somalia: Kismayo talks break down. *Garoweonline*, 2016.01.16., <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-kismayo-talks-on-verge-of-collapse>. Megtekintve: 2016.02.02.
- 42 International community: No term extension for somali leaders. *Hiiraan*, 2016.01.18. http://hiiraan.com/news4/2016/Jan/103670/international_community_no_term_extension_for_somali_leaders.aspx. Megtekintve: 2016.02.06.
- 43 Controversy after new election proposal. *Garoweonline*, 2016.01.28. <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-controversy-after-new-election-proposal>. Megtekintve: 2016.02.06.
- 44 Interjúk a különféle diplomáciai szereplőkkel, Addisz-Abeba, 2016. január-február.
- 45 SRSG Keating welcomes Jubbalands reaction to the Federal Govt's decision on the electoral model. *Garoweonline*, 2016.02.04., http://hiiraan.com/news4/2016/Feb/103968/srsg_keating_welcomes_jubbaland_s_reaction_to_the_federal_govt_s_decision_on_the_electoral_model.aspx. Megtekintve: 2016.02.06.
- 46 Al Shabaab is not resurgent, Amisom is weak. *Hiiraan*, 2016.02.04., http://hiiraan.com/news4/2016/Feb/103956/al_shabaab_is_not_resurgent_amisom_is_weak.aspx. Megtekintve: 2016.02.10.
- 47 Lásd Marsai Viktor: A szomáli szövetségi kormány első két éve és az al-Sabáb elleni katonai műveletek, 2012–2014. I-II.
- 48 Interjú az EUTM Somalia egyik kiképzőjével, Mogadishu, 2015. október.
- 49 Why does al-Shabab target hotels? *Hiiraan*, 2015.11.08. http://hiiraan.com/news4/2015/Nov/102480/why_does_al_shabab_target_hotels.aspx. Megtekintve: 2016.02.10.
- 50 A rendelkezésre álló információk alapján az egyik utas a Mogadishu Nemzetközi Repülőtér személyzetének segítségével egy laptopban csempészte fel a bombát a repülőgépre, amely pár perccel a felszállás után robbant fel. Mivel a járat még csak 2000 méter magasan repült, a törzsen tatóngó lyuk ellenére a pilóta vissza tudott térni Mogadishuba. Ha a robbanás később következik be, a nyomáskülönbség miatt a repülőgép valószínűleg szétszakadt volna. Video ,shows Somalia plane bomber. *Hiiraan*, 2016.02.08. http://hiiraan.com/news4/2016/Feb/104014/video_shows_somalia_plane_bomber.aspx. Megtekintve: 2016.02.10.
- 51 Dozens killed as Al-Shabab overrun African Union base. *Hiiraan*, 2015.06.27. http://hiiraan.com/news4/2015/Jun/100423/dozens_killed_as_al_shabab_overrun_african_union_base.aspx. Megtekintve: 2016.02.10.
- 52 Al-Shabaab kills ,over 50' Amisom soldiers, say Western sources. *Hiiraan*, 2015.09.02. http://hiiraan.com/news4/2015/Sept/101405/al_shabaab_kills_over_50_amisom_soldiers_say_western_sources.aspx. Megtekintve: 2016.02.10.
- 53 Somali extremists say they captured some Kenyan Soldiers. *Hiiraan*, 2016.01.17. http://hiiraan.com/news4/2016/Jan/103629/somali_extremists_say_they_captured_some_kenyan_soldiers.aspx. Megtekintve: 2016.02.10.
- 54 Kenya: Local clan in El Adde might have betrayed KDF. *Hiiraan*, 2016.01.25. http://hiiraan.com/news4/2016/Jan/103765/kenya_local_clan_in_el_adde_might_have_betrayed_kdf.aspx. Megtekintve: 2016.02.10.
- 55 Interjú EU diplomatákkal, Addisz-Abeba, 2016. január-február.
- 56 Interjú az EU egyik diplomatájával, Addisz-Abeba, 2016. január.
- 57 Interjú egy szomáli professzorral, Nairobi, 2014. február.
- 58 Interjú az egyik EU tagállam diplomatájával, Nairobi, 2015. január.

A szerzőről

Ph.D., egyetemi tanársegéd,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem

About the Author

Ph.D., Junior Lecturer,
National University of Public Service

@

marsai.viktor@uni-nke.hu

English Abstract

Somalia in the perspective of two recent field trips

In October 2015 I spent two weeks in Kenya and Somalia. Three months later I visited Ethiopia for another ten days. My research projects concentrated on two areas: the forthcoming presidential and parliamentary elections in Somalia in 2016 and the security situation in the Horn of Africa. The findings of the field trips backed my previous assumptions that in spite of the achievements of the last years the stability is still fragile in the country and the lack of clear political visions and the confrontation between the different Somali political actors can easily jeopardize the results.

*„Az, hogy kivel utazol, legalább annyira fontos, mint az, hogy mivel.”
(Publius Syrus)*

sysstrans sysstrans sysstrans

strans sysstrans sysstrans

sysstrans sysstrans sysstrans

strans sysstrans sysstrans